

*****

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

*****

УДК 340.132.1

Д. О. Єрмоленко

доктор юридичних наук, доцент
Класичний приватний університет

ФОРМИ ПРОЯВУ ТА ДЕТЕРМІНАНТИ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ МОЛОДІ

У статті визначено основні форми прояву та детермінанти правового нігілізму молоді. Доведено, що всі форми прояву правового нігілізму молоді розподіляють на світоглядні й поведінкові. Зазначено, що детермінанти правового нігілізму молоді – це комплекси соціальних явищ, спільна дія яких породжує правовий нігілізм у молодіжному середовищі. За сутністю та походженням детермінанти правового нігілізму молоді розподілено на об'єктивні й суб'єктивні. За змістом – на політичні, економічні, соціальні, ідеологічні, правові та особистісні.

Ключові слова: правовий нігілізм, молодь, форми прояву правового нігілізму молоді, детермінанти правового нігілізму молоді.

У сучасний період, що відзначається динамізмом у молодіжному середовищі, на жаль, набули значного поширення негативні явища у правосвідомості молоді. Одним із найнебезпечніших явищ більшість учених визнає правовий нігілізм.

Сьогодні правовий нігілізм молоді є предметом багатьох статей, більшість з яких мають публіцистичний характер. Жодного комплексного наукового теоретико-правового дослідження правового нігілізму у молодіжному середовищі до сьогодні не існує. Крім того, саме поняття "правовий нігілізм" залишається дискусійним. Навіть енциклопедичні джерела, видані майже одночасно, пропонують різні підходи до визначення цього явища.

Метою статті є визначення основних форм прояву та детермінантів правового нігілізму у молодіжному середовищі.

Визначення *форм прояву правового нігілізму молоді* є важливим завданням сучасної юридичної науки. Спроби систематизувати такі форми прояву вже здійснювали як російські, так і українські вчені. Так, Р. А. Ромашов та О. Г. Шукшина виділяють такі "прояви правового нігілізму у молодіжному середовищі": 1) недотримання та невиконання вимог законів; 2) підміна законності прагматичною доцільністю; 3) ототожнення права з фактичними діями владних структур; 4) неповага до суду та правоохоронних органів; 5) аполітичність і відсутність причетності до справ держави та суспільства [1, с. 65–67].

Схожий, але при цьому ширший перелік "форм прояву правового нігілізму молоді"

пропонує О. В. Дручек: 1) відсутність правової активності, не участь у справах держави та суспільства; 2) демонстративне здійснення моделі поведінки, альтернативної до моральної та правомірної, без ознак правопорушень; 3) недовіра до судової та правоохоронної системи, намагання вирішувати назрілі проблемні ситуації неюридичними засобами в неправовій площині; 4) підміна безумовної нормативності права мотивами прагматичної доцільності; 5) ухилення від здійснення свого громадського обов'язку; 6) ігнорування вимог законів та інших нормативних актів; 7) грубе порушення норм права з ознаками суспільної небезпеки [2, с. 22–24].

Проте наведеними позиціями дослідження форм прояву правового нігілізму молоді майже обмежуються. Тому для більш детального вивчення останніх пропонуємо звернутися до наукових підходів щодо загальних форм прояву правового нігілізму.

Питання дослідження форм прояву нігілізму гостро постало в західній філософії ХХ ст. Так, німецький філософ М. Гайдеггер, аналізуючи феномен європейського нігілізму, виділив три його форми. По-перше, це панування безглуздості, знецінення всього суцього. Відсутність ієрархії цінностей призводить до рівнозначності всіх цінностей, до розуміння, що всі вони відносні, а отже, загальної значущості вони не мають. По-друге, нігілізм виявляється в переконанні, що людський світ, соціум створений лише за "психологічних потреб" та являє собою мережу приватних інтересів, що перетинаються. Звідси, по-третє, уявлення про те, що у світі, в суспільстві, в людині відсутня будь-яка ор-

ганізація, єдиний порядок та цілісність системи життєвих відносин [3, с. 63].

Пізніше запропоновані М. Гайдеггером форми прояву нігілізму були конкретизовані юридичною наукою з точки зору особливостей форм прояву правового нігілізму. Так, К. Г. Федоренко пропонує під "формою прояву правового нігілізму" розуміти "об'єктивовану в зовнішньому світі сукупність засобів і способів негативного суб'єктивного реагування (нерідко соціально небезпечного) на практику реалізації правових установок" [4, с. 45]. М. Г. Матузов виділяє такі "форми правового нігілізму": умисне порушення законів та інших нормативно-правових актів; масове недотримання та невиконання юридичних приписів; видання суперечливих правових актів; підміна законності доцільністю; конфронтація представницьких і виконавчих органів; порушення прав людини; теоретична форма правового нігілізму (у науковій сфері, у працях юристів, філософів тощо) [5]. В. О. Туманов писав про "пасивну" та "активну" форму правового нігілізму, пояснюючи, що для "пасивної" форми характерне байдуже ставлення до права, недооцінка його ролі та значення, для "активної" ж характерне свідомо вороже ставлення до права [6]. Б. К. Бабаєв також виділяє "активну" та "пасивну" "форми прояву правового нігілізму" [7, с. 313].

Нам імпонує думка А. М. Шульги, який вважає, що "максимально узагальнюючий підхід передбачає, що форми вираження правового нігілізму (тут термін "форма" розуміється як певний спосіб існування явища) – це форми: а) світоглядні; б) поведінкові. Інакше кажучи, форми прояву правового нігілізму репрезентують його як: а) ідеальне явище (певні елементи правосвідомості); б) соціальну практику (певна поведінка суб'єктів права)" [8, с. 20].

Таким чином, ми пропонуємо розглядати форми прояву правового нігілізму молоді саме в такому контексті: розподіляючи їх на *світоглядні* та *поведінкові*. Просте перерахування форм прояву правового нігілізму молоді не має жодної наукової цінності, адже таких форм може існувати безліч. Набагато важливіше чітко розмежувати *світоглядні* (такі, що існують у правосвідомості молоді й можуть ніколи не реалізуватися в конкретних діях) та *поведінкові* (такі, що реалізуються в конкретних діях (бездіяльності) молоді) форми прояву правового нігілізму молоді.

Виходячи з цієї ідеї, деякі форми, що вже пропонують дослідники, можуть бути віднесені до різних груп. Так, наприклад, нагадаємо, що О. В. Дручек виділяє таку форму прояву правового нігілізму молоді, як "недовіра до судової та правоохоронної системи, намагання вирішувати назрілі проблемні ситуації неюридичними засобами в неправовій площині". У контексті розподілу всіх форм на дві групи першу частину – "недовіра до судової та правоохоронної

системи" – слід віднести до світоглядної форми прояву правового нігілізму молоді, тоді як другу частину – "вирішення назрілих проблемних ситуацій неюридичними засобами в неправовій площині" – безумовно, до поведінкової.

Ще одним важливим питанням є походження правового нігілізму молоді. Так, у науковій літературі виділяють "причини", "джерела", "чинники", "умови", "фактори", що сприяють розвитку правового нігілізму. У деяких випадках дослідники намагаються уникати використання всіх зазначених термінів, послуговуючись поняттями "допомагає", "сприяє" тощо. Так, на думку М. А. Бурдоносової, "поширенню цього явища (правового нігілізму. – Д. Є.) сприяє вульгаризація і заперечення духовних та моральних цінностей, абсолютизація суб'єктивних, індивідуальних засад, нехтування загальноприйнятими нормами поведінки. Його розвитку "допомагає" і пасивність самих громадян, які не використовують реальні можливості, надані законом, а також не бажають брати участь у вирішенні загальнозначущих завдань" [9, с. 58–59].

Українська дослідниця К. Ю. Грачова використовує поняття "умова", зазначаючи, що "основною умовою виникнення правового нігілізму є недосконалі правові акти" [10, с. 136]. О. В. Волошенюк говорить про "чинники, що породжують правовий нігілізм як соціальне явище", та пропонує їх поділ на "чинники об'єктивного та суб'єктивного характеру".

Досить часто при характеристиці походження правового нігілізму дослідники використовують термін "джерело (джерела)". Так, В. В. Попов виділяє такі "джерела формування правового нігілізму": криміногенна ситуація, що склалася; впровадження елементів злочинної субкультури у масову культуру; відсутність механізмів формування правосвідомості населення [11, с. 10–11]. На думку М. Є. Панкратової, сьогодні "головним джерелом" правового нігілізму є кризовий стан суспільства. А саме: соціальне напруження, економічні негаразди, розпад колись єдиного життєвого простору, регіональний сепаратизм, дезінтеграція, морально-психологічна нестійкість суспільства тощо [12, с. 12].

Але найчастіше в наукових дослідженнях зазначеної проблеми використовують поняття "причини". Як зазначає Н. Л. Назарова, "причини правового нігілізму" присутні в соціумі постійно та для кожного періоду його розвитку мають специфічний характер. Серед таких авторка виділяє, наприклад, "недосконалість правових норм та правозастосовної діяльності органів державної влади" [13, с. 363]. Інакше трактує "причини сучасного правового нігілізму" А. В. Бондаренко, вказуючи на "правовий легізм". На думку авторки, специфіка права, під яким позитивісти розуміють закон (позитивне право), при такому праворозумінні неминуче зводиться до примусового

характеру права. Причому ця примусовість права трактується позитивістами не як наслідок будь-яких об'єктивних властивостей права, а як вихідний правотворювальний і правовизначальний фактор, як силлове (і насильницьке) першоджерело права [14, с. 17]. На думку І. С. Демченко, "причини правового нігілізму можна виокремити за такими видами: 1) низький рівень правової культури; 2) стан законності у суспільстві; 3) юридично безграмотні та недієві нормативні акти" [15].

Слід зазначити, що в сучасній юридичній науці вже робилися спроби розмежування таких понять, як "причини" та "джерела" правового нігілізму. Вважається, що "причини правового нігілізму" мають швидкоплинний, мінливий характер, а "джерела правового нігілізму" – це дещо більш глибоке, таке, що важко усунути" [16, с. 24]. На думку О. В. Дручек, "порівняно з джерелами, причини менш масштабні й менш тривалі, вони легше піддаються корегуванню, можуть виникати, зникати і ліквідуватися" [17]. Проте, на нашу думку, подібне "розмежування" не має достатньої наукової переконливості, оскільки правовий нігілізм для сучасної України є здійсненим фактом, тобто неминучим наслідком причин (як прямих, так і непрямих), які, у свою чергу, підпорядковуючись фундаментальному закону причинно-наслідкового зв'язку, також є наслідком причин, які вказаний підхід пропонує називати "джерелами".

Немає термінологічної єдності й при дослідженні походження правового нігілізму у молодіжному середовищі. Так, Р. А. Ромашов та О. Г. Шукшина виділяють такі "фактори" правового нігілізму молоді: правова свідомість молодих людей характеризується складністю та неоднозначністю, де одночасно поєднуються намагання до законслухняної поведінки та готовність порушити закон заради особистої вигоди; у формуванні правової свідомості молоді важливе значення має особистісний фактор (мова йде про те, що, на думку авторів, більш цілеспрямована та самостійна молодь демонструє більш зрілу правову свідомість. – Д. Є.); незалежно від категорії молоді рівень уявлень про патріотизм, престиж держави, почуття національної гордості, цінність права загалом є досить низьким [1, с. 64–65].

Російська дослідниця Г. Ш. Хамітова присвятила своє дослідження виявленню "основних причин та умов ґенези феномена правового нігілізму у молодіжному середовищі". До таких віднесено: недостатнє правове виховання в родині; кризу сім'ї; економічну нестабільність; невизначеність і непередбачуваність життєвих умов, у яких інтегрується сучасна молодь; недоліки існуючої правової системи; руйнування колишніх і відсутність остаточно сформованих нових моральних основ; недостатній рівень правової освіти в навчальних закладах [18, с. 81].

Такі складності герменевтичної етимології зазначеної проблематики, на нашу думку, можуть бути вирішені встановленням

нового універсального поняття, яке б охоплювало всі існуючі підходи. Таким поняттям може стати "детермінанта" (від лат. *determinans, determinantis* – визначати) – причина, що визначає появу явища [19, с. 203]. Саме термін "детермінанти правового нігілізму" як найзагальніший охоплює всі існуючі поняття щодо походження правового нігілізму – причини, джерела, умови, чинники тощо. Однак, на відміну від перелічених, поняття "детермінанти правового нігілізму" зустрічається в науковій літературі набагато рідше. Лише у статтях В. В. Бабошина, який виділяє культурні й соціальні детермінанти правового нігілізму [20], та О. В. Дручек, яка розширила перелік детермінантів, розподіляючи їх на історичні, соціокультурні, ідеологічні, особистісно-психологічні, соціально-економічні, державно-правові, трансформаційні [17]. Водночас поняття "детермінанти правового нігілізму молоді" ані в українській, ані у світовій юридичній літературі дотепер не використовувалося.

За аналогією з поняттям "детермінанти злочинності", використаним у кримінології, "детермінанти правового нігілізму молоді" можна визначити як *комплекси соціальних явищ, спільна дія яких породжує правовий нігілізм у молодіжному середовищі*.

Різноманітність форми прояву правового нігілізму молоді, його зв'язок із багатьма аспектами суспільного життя зумовлюють необхідність класифікації його детермінантів. Правильний вибір класифікаційних ознак має важливе науково-пізнавальне та практичне значення. Головне тут полягає в тому, що з усього розмаїття детермінантів правового нігілізму молоді потрібно виявити ті, які містять загальні підстави для розподілу його природи за основними ознаками.

Проаналізувавши існуючі підходи, ми пропонуємо такі підстави класифікації детермінантів правового нігілізму молоді: а) за сутністю та походженням; б) за змістом.

За сутністю та походженням детермінанти правового нігілізму молоді можна розподілити на *об'єктивні* та *суб'єктивні*. Перші не залежать від волі людей, а тому не можуть бути відразу ж усунуті. Їх можна лише нейтралізувати, блокувати, скоротити, цілеспрямовано заважати їх розвитку. До об'єктивних детермінантів правового нігілізму молоді можна віднести, зокрема, відставання свідомості від буття, індивідуальної свідомості молоді людини та групової свідомості молоді від суспільної свідомості, суперечності соціального розвитку тощо. Відповідно, суб'єктивними детермінантами правового нігілізму виступають певні ідеологічні та психологічні особливості правової свідомості молоді – негативне ставлення до правових явищ, недовіра до державних установ тощо.

Водночас слід зазначити, що таке розмежування детермінантів правового нігілізму молоді є досить умовним, адже не можна стверджувати, що об'єктивні та суб'єктивні детермінанти існують у "чистому вигляді".

Більшість із них мають об'єктивно-суб'єктивний характер із переважанням або об'єктивного, або суб'єктивного. Зокрема, у явищах та процесах, які не залежать від волі людини, переважають елементи об'єктивного, у явищах та процесах, які залежать від волі людей, – суб'єктивного характеру. Саме тому можна говорити про існування об'єктивно-суб'єктивних детермінантів правового нігілізму молоді.

За змістом наявні на сьогодні детермінанти правового нігілізму молоді становлять таку видову класифікацію:

1) *політичні* детермінанти правового нігілізму молоді: загальна політична нестабільність, що зумовлює низький рівень поваги до влади у молодіжному середовищі; нестабільність державної молодіжної політики; відсутність зацікавленості та, відповідно, низький рівень безпосередньої участі молоді у політичних процесах країни; корумпованість державного апарату, що заважає прийняттю ефективних заходів щодо правового виховання молоді тощо;

2) *економічні* детермінанти правового нігілізму молоді: стан економічної кризи, що є підґрунтям нестабільності потреб і соціальних цінностей молоді; ступінь поляризації населення за рівнем доходів, рівень зубожіння населення, інфляція та інші негативні економічні процеси, що роблять неможливим безконфліктне пристосування молоді до мінливих умов життя; безробіття або стан трудової незайнятості молоді тощо;

3) *соціальні* детермінанти правового нігілізму молоді: негативний вплив сім'ї та найближчого оточення; поширення алкоголізму та наркоманії у молодіжному середовищі; систематичні приклади прояву правового нігілізму з боку старшого покоління; вплив низькопробних творів масової культури; недоліки в організації дозвілля молоді (значне скорочення творчих і спортивних гуртків, встановлення плати за їх відвідування) тощо;

4) *ідеологічні* детермінанти правового нігілізму молоді: відмова сучасної держави від здійснення системної ідеологічної діяльності, що, на думку більшості дослідників, "згубно позначається на свідомості молоді, формуючи стихійні уявлення, часто асоціального змісту" [331, с. 82]; проблеми духовно-ідеологічної кризи молоді тощо;

5) *правові* детермінанти правового нігілізму молоді: недосконалість правової системи; суперечливість і нестабільність сучасного законодавства; не визначений остаточно правовий статус молоді; низька правова захищеність молоді тощо;

6) *особистісні* детермінанти правового нігілізму молоді: особливості характеру, темпераменту, системи цінностей, рівня домагань, наявність адекватної самооцінки, захоплення тощо. Тобто гіперактивність та імпульсивність молоді, низький рівень розвитку інтелекту або відхилення у розумовому розвитку, неврівноваженість психоемоційного й фізіологічного стану, неспроможність критично оцінювати ситуації, самостій-

но здійснювати аналіз власної поведінки та через це часто не замислюватися над наслідками власних дій також породжують правовий нігілізм у молодіжному середовищі.

Висновки. Форми прояву правового нігілізму молоді можна умовно розподілити на *світоглядні та поведінкові*. Світоглядні існують у правосвідомості молоді й можуть ніколи не реалізуватися в конкретних діях. *Поведінкові* реалізуються у конкретних діях (бездіяльності) молоді.

Детермінанти правового нігілізму молоді – це комплекси соціальних явищ, спільна дія яких породжує правовий нігілізм у молодіжному середовищі. За сутністю та походженням детермінанти правового нігілізму молоді можна розподілити на об'єктивні та суб'єктивні. За змістом наявні на сьогодні детермінанти правового нігілізму молоді, на нашу думку, становлять таку видову класифікацію: політичні, економічні, соціальні, ідеологічні, правові та особистісні.

Список використаної літератури

1. Ромашов Р. А. Правовая культура и правовой нигилизм в молодежной среде / Р. А. Ромашов, Е. Г. Шукшина // Правовая культура. – 2006. – № 1. – С. 59–71.
2. Дручек О. В. Правовий нігілізм сучасної молоді: причини та форми прояву / О. В. Дручек // Держава і право : зб. наук. праць: Юридичні і політичні науки. – 2009. – № 46. – С. 18–25.
3. Хайдеггер М. Европейский нигилизм (Пять главных рубрик в мысли Ницше) / М. Хайдеггер ; пер. В. В. Библихина // Время и бытие. – Москва, 1993. – 447 с.
4. Федоренко К. Г. Правовой нигилизм : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Константин Григорьевич Федоренко. – Нижний Новгород, 2001. – 173 с.
5. Матузов Н. И. Правовой нигилизм и правовой идеализм как две стороны одной медали / Н. И. Матузов // Правоведение. – 1994. – № 3. – С. 3–16.
6. Туманов В. А. Правовой нигилизм в историко-идеологическом ракурсе / В. А. Туманов // Государство и право. – 1993. – № 8. – С. 52–58.
7. Теория государства и права : учебник / под ред. В. К. Бабаева. – Москва : Юристъ, 2003. – 592 с.
8. Шульга А. М. Правовий нігілізм: український досвід / А. М. Шульга // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2010. – № 4 (51). – Ч. 1. – С. 16–22.
9. Бурдоносова М. А. Правовий нігілізм як форма деформації правової свідомості населення / М. А. Бурдоносова // Держава і право. – 2009. – Вип. 45. – С. 54–60.
10. Грачова К. Ю. Подолання правового нігілізму як основна умова реалізації прав і свобод людини та громадянина України / К. Ю. Грачова // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок України. Серія: Право та державне управління. – 2011. – № 4. – С. 135–138.

11. Попов В. В. Некоторые формы появления правового нигилизма и пути его преодоления / В. В. Попов // Юрист. – 2002. – № 1. – С. 10–12.
12. Панкратова М. Е. Правовой нигилизм как фактор, влияющий на становление и развитие демократического государства в Российской Федерации (теоретико-исторический анализ): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / М. Е. Панкратова. – Санкт-Петербург, 2007. – 20 с.
13. Назарова Н. Л. Правовой нигилизм как особенность правового сознания в современной России / Н. Л. Назарова // Власть и право: Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. – Нижний Новгород: Изд-во ННГУ, 2003. – Вып. 2(7). – С. 362–365.
14. Бондаренко А. В. Правовой нигилизм как деформация правового сознания / А. В. Бондаренко // Наукове пізнання: методологія та технологія. – 2011. – № 2(27). – С. 14–18.
15. Демченко І. С. Правовий нігілізм в Україні. Шляхи його подолання [Електронний ресурс] / І. С. Демченко // Наукові конференції. Соціум. Наука. Культура. – Режим доступу: <http://intkonf.org/demchenko-is-pravoviy-nigilizm-v-ukrayini-shlyahi-yogo-podolannya/>.
16. Матевосова Е. К. Правовой нигилизм в России и его причины / Е. К. Матевосова // Актуальные проблемы российского права. – 2011. – № 3. – С. 22–30.
17. Дручек О. В. Детермінанти правового нігілізму: загальна характеристика / О. В. Дручек // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2009. – № 3(46). – С. 15–24.
18. Хамитова Г. Ш. Правовой нигилизм молодежи: причины, пути преодоления / Г. Ш. Хамитова // Право и управление. XXI век. – 2011. – № 1. – С. 79–86.
19. Словник іншомовних слів / [за ред. О. С. Мельничука]. – Київ, 1975. – 776 с.
20. Бабошин В. В. Культурные и социальные детерминанты правового нигилизма / В. В. Бабошин // Гуманитарные и социально-экономические науки. – 2009. – № 6. – С. 33–37.
21. Краснова Е. А. Идеология российского государства и ее преломление в сознании студенческой молодежи: опыт социологического исследования / Е. А. Краснова // Вестник Челябинского государственного университета. – 2009. – № 33. – С. 79–82.

Стаття надійшла до редакції 28.05.2015.

Ермоленко Д. А. Формы проявления и детерминанты правового нигилизма молодежи

В статье определяются основные формы проявления и детерминанты правового нигилизма молодежи. Доказано, что все формы проявления правового нигилизма молодежи подразделяются на мировоззренческие и поведенческие. Указано, что детерминанты правового нигилизма молодежи – это комплексы социальных явлений, совместное действие которых порождает правовой нигилизм в молодежной среде. По сущности и происхождению детерминанты правового нигилизма подразделяются на объективные и субъективные. По содержанию – на политические, экономические, социальные, идеологические, правовые и личностные.

Ключевые слова: правовой нигилизм, молодежь, формы проявления правового нигилизма молодежи, детерминанты правового нигилизма молодежи.

Yermolenko D. Forms and Determinants of Legal Nihilism Youth

The paper identifies the main forms of legal nihilism and determinants of youth. In modern times, celebrated dynamism among young people, unfortunately, have become widely spread phenomena in legal consciousness of youth. One of the most dangerous of which most scientists called legal nihilism.

Expressions of legal nihilism represent it as: a) perfect phenomenon (certain elements of justice); b) social practices (subjects of a certain behavior). Manifestations of legal nihilism of youth can be divided into attitudinal and behavioral. Ideological exist in the legal consciousness of young people and may never be realized in concrete actions. Behavioral implemented in concrete actions (inaction) of young people.

Determinants of legal nihilism of youth can be defined as complex social phenomena, the combined effect of which creates legal nihilism among young people.

For the essence and origin determinants legal nihilism of youth can be divided into objective and subjective. The first does not depend on the will of the people and therefore can not be immediately removed. They can only neutralize, block, cut, deliberately hinder their development. The objective determinants legal nihilism of youth can be attributed, in particular, the lag of consciousness from being individual consciousness of the young man and the young group consciousness of social consciousness, the contradictions of social development and so on. Accordingly, subjective determinants legal nihilism serve certain ideological and psychological characteristics of legal consciousness of young people – a negative attitude to legal phenomena, distrust of public institutions and more.

In content available today determinants legal nihilism of youth, in our opinion, are invested in such species classification: political, economic, social, ideological, legal and personal.

Key words: legal nihilism, youth, forms of legal nihilism of youth, determinants of legal nihilism of youth.